

Heinolan kaupungin

eettiset ohjeet

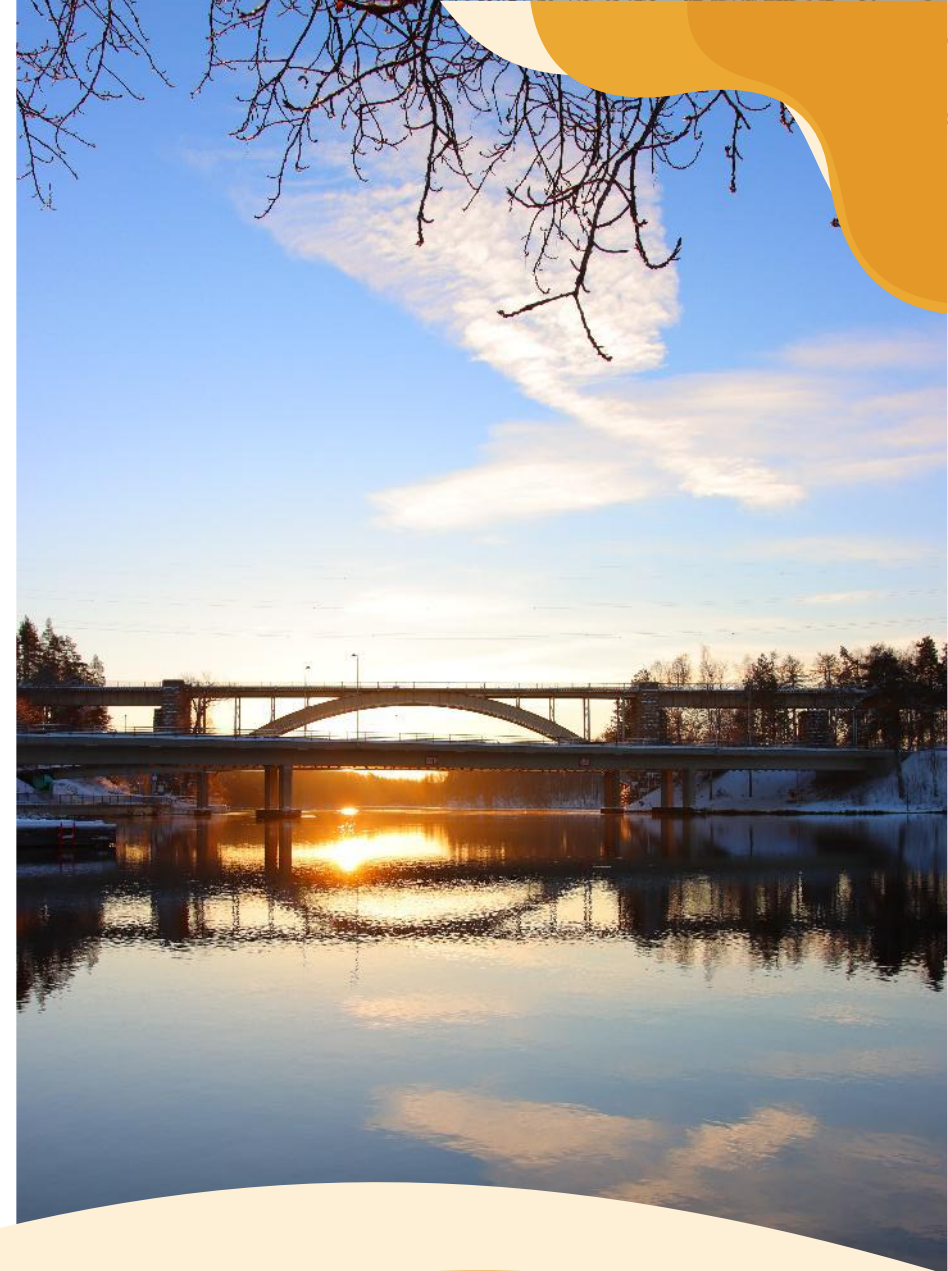

Heinola

Sisällysluettelo

1. ALUKSI	3
1. HEINOLAN ARVOT	3
2. EETTISTEN OHJEIDEN TARKOITUS	3
2. EETTISET RISKITEKIJÄT	4
1. KORRUPTIOSTA	4
2. ETURISTIRIIDAT JA KILPAILEVA TOIMINTA	4
3. VIERAANVARAISUUS JA LAHJAT	5
4. TILAISUUDET JA MATKAT	6
5. HANKINNAT	6
6. TEKOÄLY	6
3. EETTISYYDEN EDISTÄMINEN HEINOLAN KAUPUNGISSA	7
1. ESIHENKILÖTYÖ JA JOHTAJUUS	7
2. VALVONTA	7
4. LOPUKSI	8
LÄHTEET JA LISÄTIETOA AIHEESTA	8

**Tämä julkaisu on suunnattu kaupungin henkilöstölle ja luottamushenkilöille.
Ohjeet koskevat koko kaupunkikonsernia.**

1. ALUKSI

1.1. HEINOLAN ARVOT

Arvot ovat sidoksissa toisiinsa. **Välittäminen** tarkoittaa toisen ihmisen kohtaamista ja muiden tarpeiden huomioimista. Me-henki edesauttaa yhteisten päämäärien saavuttamista eikä ketään jätetä yksin.

Koska Heinolassa voimme tukeutua toisiimme, voimme myös uudistua.

Uudistuminen perustuu oman ajattelun haastamiseen, kehittämiseen ja uuden kokeilemiseen. Emme roiku menneessä vaan katsomme rohkeasti tulevaan.

Maailma ympärillämme kehittyy koko ajan ja innovaatiot ratkaisevat uusia haasteita.

Tuloksellisuus kypsyi innovatiivisuudesta ja ruokkii hyvinvointia sekä kasvua. Näiden ansiosta **hyvä kasvaa Heinolassa**

” Heinolan kaupungin arvot: välittäminen, uudistuminen ja tuloksellisuus.”

1.2. EETTISTEN OHJEIDEN TARKOITUS

Kuntaliitto on tehnyt kuntalaistutkimuksen kuntalaisten luottamuksesta kunnalliseen päätöksentekoon ja päättäjiin (2024). Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa kuntalaisten luottamusta kunnalliseen päätöksentekoon asteikolla 1–5. Tutkimuksesta selvisi, että luottamusindeksi vuonna 2024 oli 2.96.

Toinen tärkeä huomio, oli, että vain 25 %:n mielestä kotikunnan päätöksenteko on tasavertaista ja oikeudenmukaista eri väestöryhmien välillä. On siis tärkeää, että kunta edistää toimintansa läpinäkyvyyttä ja avoimuutta.

Tämä ohjeistus tukee eettistä toimintaa kunnassa. Ohjeet pohjautuvat pääsääntöisesti voimassa olevaan lainsäädäntöön sekä Kuntaliiton laatimiin ohjeistuksiin ja sen tavoitteena on edistää eettistä käyttäytymistä ja ehkäistä epäeettistä toimintaa. Toisaalta usein asiat eivät ole joko oikein tai väärin, ne ovat monimutkaisuudessaan usein jotain siltä väliltä.

Eettisten ohjeiden tavoite on luoda toiminnasta entistä oikeudenmukaisempaa ja läpinäkyvämpää. Eettinen ohjenuora edistää kunnallishallinnon arvojen toteutumista ja näin ollen lisää kuntalaisten luottamusta.

Eettiset ohjeet voidaan nähdä myös yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tukijana, mutta myös avoimuuden, puolueettomuuden sekä riippumat-tomuuden edistäjänä. Kun kunnan toiminta on oikeasuhtaista ja noudattaa hyvän hallinnon vaatimukset, myös kuntalaiset voivat hyvin ja tämä puolestaan toteuttaa kuntalaissakin säädettyjä kunnan vaateita edistää asukkaidensa hyvinvointia ja järjestää palvelut sosiaalisesti, taloudellisesti ja ympäristölle kestävällä tavalla (KuntaL. 1.2 §).

2. EETTISET RISKITEKIJÄT

2.1. KORRUPTIOSTA

Suomi kuuluu kansainvälisesti vähiten korruptoituneisiin maihin, mutta korruption torjunnassa on edelleen kehitettävää (Transparency International 2025). Oikeusministeriön korruptiotilannekuvan vastaajista (2026) mukaan yli 40 prosenttia piti korruptiota Suomessa melko tai erittäin yleisenä. Näiden tulosten valossa julkisen vallan tulee edelleen panostaa eettisiin toimintatapoihin.

Korruptio tarkoittaa vaikutusvallan väärinkäyttöä oman tai toisen edun saavuttamiseksi (laitonta, epäeettistä tai moitittavaa toimintaa). Korruptio-tilannekuvan kyselyn vastaajat pitivät hyvä veli -verkostoja ja sukulaisten, tuttavien tai liikekumppaneiden suosimista yleisimpinä korruption muotoina.

Korruptio on haitallista yhteiskunnan kannalta, sillä se heikentää demokratiaa, lisää eriarvoisuutta, hidastaa talouskehitystä ja vähentää kansalaisten luottamusta yhteiskuntaan.

2.2. ETURISTIRIIDAT JA KILPAILEVA TOIMINTA

Eturistiriidalla tarkoitetaan tilannetta, jossa henkilöllä tai organisaatiolla on useita erilaisia intressejä (rahallisia tai muita) joista yksi saat-
taa mahdollisesti vaikuttaa kyseisen henkilön motivaatioon tai päätöksentekokykyyn toisessa asiassa.

Hallintolain (434/2003) 5 luvussa on säädetty viranhaltijan tai muun kuin luottamushenkilön esteellisyydestä.

Esimerkiksi kaava-alueelta maata omistavan valtuutetun on yleensä katsottu olevan esteellinen osallistumaan yksityiskohtaista maankäytön suunnittelua koskevan kaavan käsittelyyn. Kuitenkin jokainen tilanne edellyttää tapauskohtaista harkintaa. Toisaalta on myös tärkeää tunnistaa tilanteet, jolloin esteellisyys ei tule kysymykseen. Esimerkiksi valtuutettu ei ole

esteellinen osallistumaan kouluverkkoa koskevaan päätöksentekoon, vaikka hän haluaisi periaatteellisesti siitä jättäytyä ulos (Kuntaliitto 2018).

Kuntaliiton julkaisussa on hyvä esimerkki myös sukulaissuhteesta ja sen vaikutuksista puolueettomuuteen:

Kunnalla on lakimiehen virka avoinna ja viraston päällikkö suosittelee omaa serkkuaan hakemaan tehtävään. Tällaisessa tilanteessa on syytä pohtia, onko hakija aidosti pätevin hakija. Tärkeää on myös tunnistaa viraston päällikön rooli: onko hän mukana rekrytointiprosessissa tai pystyykö hän jotenkin vaikuttamaan siihen. On siis syytä tunnistaa oma asema prosessissa ja mahdolliset vaikutukset puolueettomuuteen.

” Tunnista oma asemasi prosessissa ja mahdolliset vaikutukset puolueettomuuteen.”

Viranhaltija tai työntekijä ei saa vastaanottaa sellaista sivutointoa, jonka vuoksi hän tulisi esteelliseksi tehtävässään. Sivutoimi ei saa vaarantaa puolueettomuutta eikä tehtävien asianmukaista hoitamista. Viranhaltijan on aina ilmoitettava sivutoimesta, muuten hän toimii virkavelvollisuutensa vastaisesti.

Työntekijällä ilmoitusvelvollisuus sivutoimesta on vain, jos siitä on työnantajan kanssa erikseen sovittu. Kuitenkin kaikesta toiminnasta, joka voisi vaarantaa tehtävien tasapuolista hoitamista taikka rikkoisi muuten lojaliteettivelvoitetta työnantajaa kohtaan, on ilmoitettava.

Keskeiset luottamushenkilöt ja viranhaltijat tekevät sidonnaisuusilmoituksen (Kuntalaki 84§). Sidonnaisuusilmoitus on tehtävä johtotehtävistä ja luottamustoimista elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudesta sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

2.3. VIERAANVARAISUUS JA LAHJAT

On tärkeää määritellä hyväksyttävän toiminnan rajat, sillä kunnat tekevät paljon yhteistyötä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa.

Kaupungin toimija voi kohdata erilaisia vieraanvaraisuuden osoituksia, joita voi olla esimerkiksi lahja tai etuus. Yksityiseltä henkilöltä, yritykseltä tai järjestöltä ei pääsääntöisesti saa ottaa vastaan lahjoja (pl. arvoltaan vähäiset lahjat, kuten mainoslahjat tai merkkipäivälahjat).

Jos viranhaltijalle tai muulle toimijalle tarjotaan jotakin lahjaa tai etuutta, on hyvä pohtia, onko lahjalla jotakin motiiveja. Onko lahjan tarjoajalla jonkinlainen suhde kaupunkiin? Onko esimerkiksi hänen omaa organisaatiotaan koskeva päätös vireillä jossain kaupungin toimielimessä? Myös lahjan suuruutta on tärkeää arvioida.

On myös syytä muistaa, että vaikka lahjan antajalla ei ole lahjan antohetkellä pyrkimystä vaikuttaa virkatoimiin, lahjan vastaanottaminen voi silti herättää kysymyksiä puolueettomuudesta. Jos hyväksytyksi katsottu pienimuotoinen lahja otetaan vastaan, on syytä varmistua siitä, ettei lahja aiheuta kiitollisuudenvelkaa lahjan antajaa kohtaan.

On olennaista, että jokainen tapaus arvioidaan erikseen sen hetkiset olosuhteet huomioon ottaen. Tämä ohje on suuntaa antava, mutta ratkaisut epäeettisen toiminnan osalta tehdään aina tapauskohtaisesti, sillä Suomessa ei ole määritetty euromääristä rajaa hyväksyttävälle etuudelle.

Hyvänä nyrkkisääntönä voidaan pitää sitä, että jos lahjan vastaanottaminen näyttäisi ulkopuolisin silmin jollain tavalla puolueelliselta, tulee lahjasta kieltäytyä. Jos esimerkiksi mediassa kirjoitettaisiin seuraavana päivänä asiasta, miltä se vaikuttaisi? On tarpeen myös keskustella esihenkilön kanssa asiasta, jos työntekijä on epävarma esim. siitä, millaisen lahjan voi vastaanottaa.

” Yksityiseltä henkilöltä, yritykseltä tai järjestöltä ei pääsääntöisesti saa ottaa vastaan lahjoja.”

On myös hyvä muistaa, että kaupungin henkilöstöön kuuluvalla ja luottamushenkilöllä on aina oikeus ja mahdollisuus kieltäytyä hänelle osoitetusta lahjasta tai muusta etuudesta. Mikäli lahjan vastaanottaminen arvioinnin perusteella osoittautuu kuitenkin soveliaaksi, on hyvä kertoa lahjan vastaanottamisesta lähiesihenkilölle.

2.4. TILAISUUDET JA MATKAT

Viranhaltijoiden, luottamushenkilöiden ja työntekijöiden virkamatkat kustantaa pääsääntöisesti organisaatio itse. Matkakustannuksia ovat muun muassa lentomatkat, joukkoliikenteen käytöstä aiheutuneet maksut sekä oman auton käytöstä aiheutuneet kustannukset.

Yritys tai muu ulkopuolinen taho voi tarjota esimerkiksi viranhaltijalle tutustumismatkaa. Jos tällainen tarjous tulee vastaan, olisi syytä huomioida tarjonnan tahon suhde viranomaiseen ja se, miksi kaupungin ulkopuolinen taho kustantaisi matkan.

Matkan sisällön suhteen tulisi puolestaan arvioida matkan arvoa, kestitystä ja ohjelmaa. Tällaisiin tarjouksiin tulee suhtautua varauksella, vaikka matkan tarkoituksena on tutustua henkilökohtaisesti ja vaihtaa tietoja toimijoiden välillä.

Matkojen lisäksi viranhaltija tai muu toimihenkilö voi saada kutsun johonkin tilaisuuteen. Arvioinnissa tulisi huomioida tilaisuuden luonne; onko kyseessä PR-tilaisuus, kaupungin ja toimijan väliseen sopimukseen perustuva kutsu vai onko tilaisuuden taustalla jokin muu ajatus. Myös kestityksen mittavuus on hyvä arvioida.

Tavallista suurempi kestitseminen ja vieraanvaraisuus edellyttää tarkempaa harkintaa. Tärkeää on myös muistaa, ettei vapaa-ajalla tehty ulkopuolisen kustantama matka ole sen hyväksyttävämpi kuin työajanakaan tehty matka.

” Virkamatkat kustantaa pääsääntöisesti organisaatio aina itse.”

Oikeuskansleri on suositellut vieraanvaraisuuden, matkojen, tilaisuuksien tai lahjojen tarjoamisen tilanteissa jokaista kysymään itseltään:

Miksi minulle tarjotaan tällainen etuus?
Millaisin motiivein otan etuuden vastaan?
Miltä asetelma näyttäisi julkisuudessa?

2.5. HANKINNAT

Eräs eettinen riskitekijä on julkisten hankintojen tekeminen.

Hankintalainsäädäntö ja kaupungin hankintaohjeet määrittävät hankintatoiminnan raamit.

Esteellisuuden sivuuttaminen, oman tai lähipiirin edun tavoittelu päätöksenteossa, kilpailuttamatta jättäminen tai hankinnoissa tietyn tarjoajan suosiminen ilman perusteita ovat esimerkkejä epäeettisestä ja korruptiivisesta toiminnasta. On hyvä huomioida, että hankintasopimusten muuttaminen ilman perusteita kuuluu samaan kategoriaan ja lahjusten ottaminen tai tarjoaminen ovat korruptiivista toimintaa. Siksi julkisten hankintojen kohdalla olisi tärkeää huomioida oma rooli hankinnoissa ja se, onko olemassa joitakin eettisesti arveluttavia tilanteita. Oma esteellisyys on tärkeää tarkistaa heti alusta pitäen.

Kuntaliiton julkaisussa esimerkki lahjan antamisesta kesken hankintaprosessin:

Hankinnasta päättävälle viranhaltijalle tarjotaan viinipulloa ja konvehtirasiaa ja lahjan antaja on yksi tarjouksen jättäjistä. Huomionarvioista on, annetaanko lahja kesken kilpailutusprosessin, onko lahja arvokas ja se, millaisen vaikutelman lahjan vastaanottaminen antaa.

Näitä seikkoja on hyvä arvioida vastaavissa tilanteissa ja pohtia juuri sitä, onko lahjan vastaanottamisella vaikutusta puolueettomuuteen tai luottamukseen kuntalaisten silmissä.

2.6. TEKOÄLY

Tekoälyn nopeasti lisääntyvään käyttöön liittyy useita eettisiä riskitekijöitä, jotka on tunnistettava ja hallittava osana vastuullista toimintaa.

Tekoäly voi esimerkiksi luoda virheellisiä, puutteellisia tai harhaanjohtavia vastauksia ja vahvistaa aineistoon sisältyviä vinoumia. Tekoälyn toimintaperiaatteet eivät aina ole käyttäjälle näkyvillä, jolloin vastausten oikeellisuuden arviointi voi olla hankalaa.

Tekoälyn vastuullinen käyttö edellyttää läpinäkyvyyttä, oikeudellisten ja eettisten ohjeiden noudattamista sekä tiedon oikeellisuuden varmistamista. Päätökset tulee aina tehdä ihmisten toimesta, mutta tekoälyä voi hyödyntää päätöksentekoprosessin tukena kaupungin erillisten ohjeistusten mukaan. On käyttäjän vastuulla varmistaa tekoälyltä saadun tiedon oikeellisuus ja sen asianmukainen käyttö.

” Vastuu tekoälyltä saadun tiedon oikeellisuudesta ja asianmukaisesta käytöstä on aina käyttäjällä.”

3. EETTISYYDEN EDISTÄMINEN

3.1. ESIHENKILÖTYÖ JA JOHTAJUUS

Esihenkilöt ovat tärkeässä asemassa eettisen toiminnan edistämisessä. Hänen tulee olla perillä siitä, miten eettisesti haastavissa tilanteissa toimitaan, sillä esihenkilön vastuulla on selvittää tilanne, jossa on rikottu eettisiä periaatteita. Siksi on tärkeää huolehtia niin esihenkilöiden kuin henkilöstönkin kouluttamisesta.

Avoin keskustelu aiheesta ja viestintä eri kanavissa edesauttavat eettisten periaatteiden juurruttamista organisaatiokulttuuriin. Myös ohjeiden ajankohtaisuus ja helppo saatavuus on tärkeää.

Eettiset ohjeet on syytä ottaa esiin uuden henkilöstön perehdytyksessä, jotta eettisesti hyväksyttävä toimintapa olisi selvää alusta pitäen.

Jos organisaatiossa kohdataan eettisyyden vastaista toimintaa, esihenkilön vastuulla on selvittää asia. Henkilöstön vastuulla on kuitenkin raportoida havaitsemistaan rikkomuksista. Siksi on tärkeää, että esihenkilö-alaisuhde on avoin, jotta tällaisiinkin asioihin voidaan puuttua.

3.2. VALVONTA

Sisäinen valvonta pyrkii varmistamaan, että kunnan toiminta on sen tavoitteiden, periaatteiden ja eri säädösten mukaista sekä samalla tuloksellista ja taloudellista. Sisäinen valvonta perustuu perustehtävään, toiminnan ja talouden tavoitteisiin sekä kuntastrategiaan. Sisäinen valvonta kohdistuu myös riskienhallintaan ja tavoitteena on taata hyvä hallintotapa.

Heinolan kaupungissa ei sallita väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi.

Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai kaupungin ohjeita rikkovia taikka lain vastaisia tekoja. Epäilyt väärinkäytöksistä on tutkittava ja tarvittaessa on ryhdyttävä vaadittaviin toimiin. Henkilöstön on raportoitava epäilyttävät väärinkäytökset ja rikkomukset suoraan esihenkilölleen tai anonyymien väärinkäytösten ilmoituskanavan kautta. Kanava on lakisääteinen EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin perusteella (2019/1937).

Jos luottamushenkilö tai työntekijä havaitsee eettisen ohjeiden vastaista toimintaa, on aloite asian selvittämiseksi tehtävä mahdollisimman pian. Tällöin kutsutaan koolle asianomainen henkilö ja vähintään lähiesihenkilö.

” Henkilöstön on raportoitava epäilyttävät väärinkäytökset ja rikkomukset.”

4. LOPUKSI

Eettisten ohjeiden muistilista

- Kunnioita muita.
- Keskustele asioista, sillä keskustelu lisää tietoisuutta ja auttaa ymmärtämään muiden mielipiteitä.
- Ole avoin. Avoimuus edistää eettisten periaatteiden toteutumista.
- Näytä esimerkkiä. Omalla toiminnallaan voi vaikuttaa siihen, miten eettiset periaatteet näkyvät organisaatiossa.
- Käytä tekoälyä harkiten, vastuu vastausten oikeellisuudesta ja asianmukaisuudesta on käyttäjällä
- Arvioi tilannekohtaisesti, miltä asia näyttää ja keskustele tarvittaessa esihenkilösi kanssa esim. lahjan tai tilaisuuden luonteesta.
- Muista, että henkilöllä on aina oikeus ja mahdollisuus kieltäytyä hänelle osoitetusta lahjasta tai muusta etuudesta.

LÄHTEET JA LISÄTIETOA

[Korruptiontorjunta: Mitä on korruptio](#)

[Kuntaliitto: Kuntalaisten luottamus kunnalliseen päätöksentekoon ja päättäjiin](#)

[Kuntaliitto: Ohje vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista](#)

[Kuntaliitto: Korruptio ja eettisyys](#)

[Transparency International: Corruption Perceptions Index 2025](#)

[Oikeusministeriö: Korruptiotilannekuva](#)